

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

- training management staff on workshops.
- Applying the development rules presented above brings the following benefits:
 - management skills development programs facilitate and fasten the company adjustment to changeable conditions, new strategies and goals,
 - enable active shaping of the future,
 - boost management staff's self-esteem,
 - create conditions for professional and personal development,
 - enable discovering talents and using subordinate's skills,
 - ensure that notable managers stay in companies longer.

The process of skills improvement should take place on different levels and workshops should reach further than narrow, limited and short-term schooling programs [13]. Analyzing application advantages of management skills development, it must be emphasized that a skill is something that can be taught and which increases its value after the time of schooling. Mechanisms of skills development are prepared to contribute noticeably in processes of skills improvement, which is highly significant for all modern organizations. Management staff's work in organizations must be seen through goals achieved thanks to skills which had been improved.

6. Conclusions

An image of a modern manager working in high technology company was taken into consideration while analyzing the state of affairs in terms of social management skills. The results of the survey research justify the analysis of management skills in terms of social skills. The research revealed a gap in skills which have to be mastered, for example, control of emotions. Mastering this skill seems to be a very hard process regarding personal features of individuals. Emotions are related with experiencing and perceiving of phenomena which take place inside and outside a company. Changes in the surroundings of an individual and of a company as well are presently becoming faster and faster, especially in the high technology sector. It is worth reminding that the interviewees know about this weakness, which can be a good start point for mastering control of emotions.

REFERENCES:

- [1] Zakrzewska-Bielawska A.: Relacje między strategią a strukturą organizacyjną w przedsiębiorstwach sektora wysokich technologii. Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź, 2011.
- [2] Hatzichronoglou T.: Revision of the High-Technology Sector and Product Classification. OECD, Paris 1997.
- [3] Dyka A., Dzierżanowski M., Koszarek M., Rybacka M., Szultka S.: Strategia wsparcia rozwoju klastrów wysokiej technologii w województwie pomorskim. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Regionalne Studia Innowacyjności i Konkurencyjności Gospodarki, Gdańsk 2008.
- [4] Porter M.E.: Competitive Advantage. The Free Press, New York 1985.
- [5] Penc J.: Menedżer w uczącej się organizacji. Menadżer, Łódź 2000.
- [6] Sillamy N.: Słownik psychologii. Książnica, Katowice 1994.
- [7] Stoner J.A.F., Freeman R.E., Gilbert D. R.: Kierowanie. PWE, Warszawa, 2001.
- [8] Psychologia i socjologia zarządzania, red. B. Wiernek, Oficyna Wydawnicza TEXT, Kraków 1998.
- [9] Reber A. S.: Słownik psychologii. SCHOLAR, Warszawa 2000.
- [10] Stoner J. A., Freeman R. E., Gilbert D. R.: Kierowanie. PWE, Warszawa, 2001
- [11] Czermiński A., Czernska M., Nogalski B., Rutka R., Apanowicz J.: Zarządzanie organizacjami, Dom Organizatora, Toruń 2001.
- [12] Pełka B., Zarządzanie przedsiębiorstwami i menedżeryzm, Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemysle, ORGMASZ, Warszawa 1996.
- [13] Chojnacki W., Banasiewicz A.: Człowiek w nowoczesnej organizacji. Wybrane problemy doradztwa zawodowego i personalnego, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2006.

ОФІЦІЙНА ДОПОМОГА РОЗВИТКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГЕОЕКОНОМІЧНОГО ТИСКУ КНР: ГЕОГРАФІЯ ВПЛИВУ ТА СФЕРА ІНТЕРЕСІВ

Рубцова М.Ю., к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародного бізнесу Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Україна)

Рубцова М.Ю. Офіційна допомога розвитку як інструмент гео економічного тиску КНР: географія впливу та сфера інтересів

В статті пропонується нова інтерпретація офіційної допомоги розвитку як джерела продукування відносин залежності між країною-донором та країною-реципієнтом допомоги. Аналізуються як мотиви надання допомоги з боку КНР, так і географія впливу, що відображає явну та приховану сферу її інтересів. Дискутується здійснюваний ефект від іноземної допомоги на економічний розвиток країн, що розвиваються. Проводиться періодизація китайської політики допомоги, що опосередковано відображає гео економічні амбіції країни. Структура допомоги, що надається, та розгляд її інституційного підґрунтя, засвідчує про використання її інструментарію задля реконфігурації існуючого розподілу центрів сили в світовому господарстві.

Ключові слова: економічна залежність, зовнішньоекономічна допомога, найменш розвинені країни, іноземний капітал, країна-реципієнт допомоги, країна-донор допомоги, комерціалізація допомоги, кредити, гранти.

Рубцова М.Ю. Официальная помощь развитию как инструмент геоэкономического давления КНР: география влияния и сфера интересов

В статье предлагается новая интерпретация официальной помощи развитию в качестве источника продуцирования отношений зависимости между страной-донором и страной-реципиентом помощи. Анализируются как мотивы оказания помощи со стороны КНР, так и география ее влияния, которая отражает явную и скрытую сферу ее интересов. Дискутируется осуществляемый эффект от иностранной помощи на экономическое развитие развивающихся стран. Проводится периодизация китайской политики помощи, которая косвенно отражает геоэкономические амбиции страны. Структура предоставляемой помощи и рассмотрение ее институциональной базы свидетельствует об использовании ее как инструмента поступательной реконфигурации центров силы в мировом хозяйстве.

Ключевые слова: экономическая зависимость, внешнеэкономическая помощь, наименее развитые страны, иностранный капитал, страна-реципиент помощи, страна-донор помощи, коммерциализация помощи, кредиты, гранты.

Rubtsova M. Official development assistance as a tool for China's geo-economic pressure: the geography of influence and areas of interest

The article contains analysis of the economic essence of the official development assistance (ODA) and mechanisms for its rendering, with emphasis on its relation with the Millennium Development Goals (MDG). The problem of assistance, as seen in the article, is not confined to the regional dimension, with a set of starting conditions and implications, but covers the global perspective, with emphasis on eliminating poverty and alleviating ineffective distribution of incomes. The goals are highlighted, which were unanimously recognized by the countries that are ODA donors as a guideline for financial transactions to less developed countries burdened by debt.

Several patterns of the relationship between ODA and poverty elimination are highlighted. Critical judgment of ODA effects for MDG from

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

the perspective of poverty elimination and unequal distribution of incomes is given.

Keywords: economic dependence, external economic assistance, least developed countries, foreign capital, recipient countries, donor countries, aid's commercialization, credits, grants.

Постановка проблеми. Прагнення Китайської Народної Республіки (КНР) стати світовим економічним гігантом в системі міжнародних відносин на протигагу гегемонії США тепер очевидно. Зростання китайської економіки на даний час становить 25% загальносвітового економічного зростання і, за деякими оцінками, за паритетом купівельної спроможності, китайська економіка наздожене американську в 2015 році [12]. Тому китайські компанії і банки вимушені освоювати нові ринки. Все більшою увагою користуються найбільш розвинені країни Африки і Латинської Америки, а також країни пострадянського простору. Через канали кредитної експансії, зокрема економічної допомоги переслідуються принаймні дві цілі: доступ до дешевих ресурсів й підтримка зовнішньої політики КНР на міжнародній арені. Мета програм економічної допомоги найменш розвиненим країнам полягає у прискоренні їх економічного розвитку до того моменту, де задовільні темпи росту можуть бути досягнуті на основі самопідтримки. Таким чином, загальна мета зовнішньої допомоги – це надання кожній найменш розвиненій країні позитивних стимулів для реалізації максимальних зусиль країни щодо підвищення темпів її зростання. В цьому контексті постає питання мотиваційних чинників у наданні допомоги з боку КНР, що відображають явну та приховану сферу її інтересів так і географію впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проте, визначення здійснюваного ефекту від іноземної допомоги на економічний розвиток країн, що розвиваються, завжди було темою завзятих наукових суперечок. Більше того, окремі дослідження наголошують не лише на відсутності позитивної кореляції між допомогою і економічним ростом (С.Раделет [7], Р.Рагурам, А.Субраманіан [8], Г.К. Рандхава [9]), але й наполягають на тому, що допомога призводить до уповільнення економічного зростання в країнах, що розвиваються і провокує в них структурні спотворення (С.Джанков, Х.Монтальво, М.Рейнал-Керол [3]). В.Істерлі [4], здебільшого, фокусує свій дослідницький ракурс на ролі допомоги у загостренні проблеми боргового навантаження на країну, а Ф.Еріксон [5] ставить під сумнів здатність допомоги, ґрунтованій на ринкових засадах, сприяти вирішенню стратегічних завдань, що стоять перед урядом. Спираючись на ґрунтовні дослідження західних колег, **метою статті** ми визначаємо вивчення ролі й трансформація досвіду КНР у формуванні каркасу взаємовідносин у системі координат країна-донор та країна-реципієнт допомоги.

Виклад основного матеріалу. З моменту створення Китайської Народної Республіки допомога іншим державам є невід'ємною складовою її зовнішньої політики. Протягом довгого часу КНР прагнула до власного розвитку, водночас незмінно намагаючись надавати допомогу іншим країнам, які мали економічні труднощі, та беручи на себе відповідну міжнародну відповідальність. За останнє десятиріччя Пекін помітно активізував донорські зусилля, що проявилось в збільшенні обсягів допомоги, розширенні її географії, різноманітності форм та методів її надання.

У 50-ті роки ХХ ст. Китай перебував у напруженій фінансовій ситуації та переживав відчутну нестачу матеріальних ресурсів. Однак, не зважаючи на те, що країна сама знаходилась у списку реципієнтів Комітету сприяння розвитку (КСР), уже в той час КНР почала надавати економічну і технічну допомогу зарубіжним країнам, поступово розширюючи її масштаби. Ще у 1964 році після візиту прем'єр-міністра Дж. Енля до Африки були прийняті та затверджені «Вісім принципів надання допомоги зарубіжним країнам», що стали концептуальною основою політики Китаю у сфері допомоги розвитку, згідно з якими Китай:

- завжди надає допомогу іншим країнам світу у відповідності з принципами рівності і взаємної вигоди, ніколи не розглядає цю допомогу як односторонній дар, а вважає допомогу взаємовигідною;
- надаючи допомогу іншим країнам, суворо дотримується суверенітету країн-реципієнтів, ніколи не супроводжує її будь-якими умовами, не вимагає особливих прав;
- надає економічну допомогу у вигляді безвідсоткових або низьковідсоткових позик, у разі потреби збільшує термін їх повернення, щоб зменшити тягар країн-реципієнтів;
- метою надання допомоги зарубіжним країнам вважає не формування залежності країн-реципієнтів від Китаю, а допомогу у поступовому здобутті впевненості у своїх силах і виході на шлях незалежного та стабільного розвитку їх економік;
- допомагає країнам-реципієнтам у будівництві об'єктів, які потребують менше інвестицій і приносять більш швидкі результати, щоб уряди країн-реципієнтів могли збільшити надходження і накопичення;
- надає обладнання і матеріали найкращої якості, якщо надане обладнання та матеріали не відповідають узгодженим параметрам та якості, гарантує їх повернення чи заміну;
- надаючи зовнішньому світу будь-яку технічну допомогу, гарантує повне опанування даною технікою фахівцями країн-реципієнтів;
- направляє в країни-реципієнти спеціалістів, які користуються з фахівцями країн-реципієнтів рівним матеріальним забезпеченням і яким не дозволяється мати будь-які особливі вимоги та пільги [2].

Після відновлення Китаєм місця в ООН у 1971 році масштаби допомоги іноземним країнам розширились, охопивши інфраструктурні проекти (напр., будівництво залізниць в Танзанії та Замбії). З 1978 року з прийняттям політики реформ і відкритості, Китай поступово почав переходити від односторонньої до двосторонньої моделі взаємного співробітництва, в тому числі до спільного управління проектами від імені держав-реципієнтів, створення та спільних підприємств тощо.

Таблиця 1

Етапи китайської політики в області надання допомоги

Період	Внутрішньополітична економіка	Особливості/Характерні риси китайської політики в області надання допомоги
<i>Перший етап (1950-1977 рр.)</i>	Негнучка комуністична політико-економічна система. Економічні труднощі внаслідок політичної ізоляції та викликані цим проблеми дефіциту бюджету.	<ul style="list-style-type: none"> • Матеріальна допомога, спрямована до В'єтнаму, КНДР, Африки
<i>Другий етап (1978-1991 рр.)</i>	Курс на економічні реформи та зростання відкритості економічної діяльності	<ul style="list-style-type: none"> • Посилена допомога найменш розвиненим країнам; • Акцент на економічних та довгострокових наслідках від проектів з надання допомоги; • Надання підтримки більш диверсифікованими та гнучкими шляхами (наприклад, управління проектами з надання допомоги від імені країн-одержувачів, оренда та спільні підприємства).
<i>Третій етап (1992-2003 рр.)</i>	Перехід від планової економіки до соціалістичної ринкової економіки	<ul style="list-style-type: none"> • Диверсифікація джерел та засобів фінансування (зокрема, через Фонд іноземної допомоги для спільних підприємств та проектів; позики під низькі відсоткові ставки опосередковано через ЕКСІМ банк Китаю). • Надання більшого значення нарощуванню потенціалу шляхом розширення масштабів технічної підготовки (зокрема, через Форум з співробітництва Китай-Африка

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

		(ФОСАС).
<i>Сучасний етап (2004-по т.ч.)</i>	Швидкі темпи економічного зростання та зростаюча національна економічна міць	<ul style="list-style-type: none"> • Збільшення фінансових ресурсів для міжнародної допомоги, з середнім показником річного зростання у 29,4%; • Реалізація проектів з надання допомоги на багатосторонньому та регіональному рівні в доповнення до традиційних двосторонніх.

Джерело: розроблено автором за [2; 9; 10]

На сьогодні у Китаї функціонує розгалужений механізм офіційної допомоги розвитку (ОДР). На відміну від донорських механізмів розвинутих країн, у КНР питаннями ОДР займається не одне спеціалізоване агентство, а досить широке коло центральних міністерств та відомств, а також відповідні регіональні комітети і управління. Загалом до роботи з надання зовнішньої допомоги залучено двадцять три міністерства та відомства центрального уряду Китаю. До «трійки» основних міністерств входять: Міністерство закордонних справ (МЗС), Міністерство комерції (Міністерство комерції) та Міністерство фінансів КНР, де Міністерству закордонних справ належить координуюча роль. Зокрема, до компетенції МЗС входять питання міжвідомчої координації, надання пропозицій стосовно загального політичного курсу, обґрунтування політичної доцільності надання допомоги, її обсягів і форм, підтримання повсякденних зв'язків з урядами іноземних держав. Міністерство комерції є центральним виконавчим відомством, відповідальним за політику допомоги іншим країнам, в компетенцію якого входить укладання плану допомоги іноземним країнам і реалізація політики й програми допомоги іноземним країнам, здійснення управлінням бюджетом для допомоги розвитку.

Прикметно, що порядок видачі та повернення позик і кредитів визначає саме Центробанк. Крім того, за згодою Мінфіну, Мінкомерції і МЗС, Центробанк формує річний обсяг низькопроцентних позик і процентну ставку за ними. Експортно-імпортний банк при взаємодії з Мінкомерції здійснює підтримку проектів зовнішньоекономічного співробітництва, головним чином підрядних проектів, тоді як сама підтримка здійснюється шляхом надання низькопроцентних (пільгових) позик (належить до ОДР) і комерційних кредитів (не вважається ОДР).

Таблиця 1

Зовнішньоекономічна допомога як інструмент продукування міжкрайової залежності

<i>Двостороння допомога</i>	Характеризується надаванням кредиту однією країною іншій країні.
<i>Багатостороння допомога</i>	За нею кредити або допомога надаються міжнародними установами, такими як Світовий банк, Міжнародна фінансова корпорація, МВФ, Агентство міжнародного розвитку, Азіатський банк розвитку, Ісламський банк розвитку та ін.
<i>Зв'язана допомога</i>	Надається за умови, коли в певній країні закуповуються у кредит обладнання чи сировина.
<i>Об'єднана допомога</i>	Надається без будь-яких попередніх умов, позичальник може використовувати її за своїми потребам і з будь-якої країни.
<i>Продовольча допомога</i>	Надається у вигляді пшениці, рису і т.д., щоб побороти нестачу продовольства.
<i>Технічна допомога</i>	Передбачає надання консультаційних послуг, технічної експертизи, виконання широкомасштабних проектів.
<i>Гранти</i>	Виділяються на гуманітарних підставах для допомоги в боротьбі з голодом, повенями і землетрусами та не підлягають поверненню країні-донору.
<i>Пільговий кредит</i>	Передбачає погашення після 25 років під процентну ставку від 1% до 3%.
<i>Жорсткий кредит</i>	Виплачується за 25 років, а процентна ставка становить більше 3%.
<i>Проект допомоги / допоміжний кредит</i>	Надається для завершення визначеного проекту.
<i>Прямі іноземні інвестиції</i>	здійснюються у формі передавання капіталу з однієї країни в іншу за допомогою або кредитування, або придбання акцій у зарубіжного підприємства, що перебуває значною мірою у власності інвестора чи під його контролем, або ж шляхом створення нового підприємства.

Джерело: [11, с.257]

Видача позик здійснюється на основі укладених Міністерством комерції з відповідними відомствами країн-одержувачів рамкових міжурядових угод. Попередньо банком проводиться експертиза заявок, що подаються на предмет реалізованості проектів і платоспроможності одержувачів позик і кредитів. Банк також відповідає за своєчасне повернення наданих коштів разом з відсотками. Безпосередньою реалізацією проектів ОДР займаються державні компанії, які, у свою чергу, координуються урядом (Міністерством комерції), та галузеві об'єднання, до яких належать асоціації, торгові палати та федерації (наприклад, створена в 1988 р. Китайська торгова палата підрядного будівництва за кордоном (China International Contractors Association – CICA).

Як приклад державних компаній, які сприяють країнам, що розвиваються, можна назвати ті, що функціонують:

– у сфері сільського господарства – Китайську національну корпорацію сільськогосподарського розвитку (China National Agricultural Development Group Corporation – CNADC), створену в 2004 р. на базі Китайської торгово-промислової корпорації тваринництва та Китайської корпорації водного промислу;

– у сфері текстильної промисловості, включаючи виробництво та переробку бавовни, – Китайську корпорацію «Хен-тянь» (China Hi-Tech Group Corporation – СНТС);

– у сфері поставок комплектного обладнання – Китайську національну експортну та імпорتنу корпорацію (China National Complete Plant Import & Export Corporation (Group) – COMPLANT, Китайську національну експортну та імпорتنу корпорацію машин і обладнання (China National Machinery & Equipment Import and Export Corporation – СМЕС) та ін.;

– у сфері будівництва – Китайську корпорацію цивільного будівництва, Китайську корпорацію зарубіжного будівництва, Китайську компанію транспортного будівництва, Китайську корпорацію дорожнього та мостового будівництва, Китайську корпорацію будівництва портів, Китайську державну будівельну корпорацію;

– проекти допомоги також реалізуються компаніями, зайнятими розробкою родовищ корисних копалин (нафта, газ, руди, вугілля і т. д.) а саме: Китайською національною нафтогазовою корпорацією, Китайською національною нафтохімічною корпорацією; Китайською національною нафтовою шельфовою корпорацією; Китайською металургійною корпорацією; Китайською корпорацією кольорової металургії та ін.

Відповідно до сформованої міжнародної класифікації, допомогу Китаю іноземним країнам можна умовно поділити на офіційну і неофіційну, двосторонню та багатосторонню.

Офіційна допомога є основним компонентом допомоги Китаю зовнішньому світу. Допомога спрямовується державою (урядом), що дає можливість називати її державною або урядовою. Крім державних компаній, до участі у проектах (поставки матеріальної допомоги, організації навчальних курсів і т. д.) залучаються деякі неурядові організації (НУО). Серед них варто зазначити такі: Всекитайська федерація жінок, Всекитайська федерація молоді, Китайське народне товариство друзів з іноземними країнами, Китайське товариство Червоного Хреста, Китайське національне благодійне спілка, Китайський фонд з подолання бідності. Китайське товариство Червоного Хреста у 2011 р. надало гуманітарну допомогу Японії (11,39 млн. дол. для подолання наслідків цунамі та землетрусу); Кенії, Ефіопії та

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

Сомалі (1,61 млн. дол. для боротьби з голодом і наслідками посухи); Пакистану (47,4 млн. дол. для подолання наслідків повені); Гаїті та Чилі (0,57 млн. дол. для подолання наслідків землетрусу та цунамі).

Таблиця 2

Структура надання допомоги з боку Китаю

Виміри	Категорії
Фінансові ресурси на надання міжнародної допомоги	Грант
	Безвідсоткова позика
	Пільговий кредит
Форми міжнародної допомоги	Завершені проекти
	Товари та матеріали
	Технічне співробітництво
	Співпраця в галузі розвитку людських ресурсів
	Китайські медичні команди, які працюють за кордоном
	Надзвичайна гуманітарна допомога
	Зарубіжні програми для волонтерів
	Полегшення тягаря заборгованості
Розподіл допомоги від іноземних країн	Сільське господарство
	Промисловість
	Економічна інфраструктура
	Громадські послуги
	Освіта
	Медицина та здоров'я населення
	Екологічно чиста енергетика та боротьба зі зміною клімату

Джерело: [2]

Неофіційна допомога почала надаватися Китаєм з 1980-х рр. Зокрема з 2004 р. китайська приватна допомога стала надаватися через механізми ООН та інші міжнародні структури. Однак, на думку експертів, цей вид допомоги, як і раніше, відіграє другорядну роль. На відміну від розвинутих країн-донорів, у Китаї поки немає корпоративних і сімейних фондів, тому допомога в основному надається НУО і приватними компаніями, такими як:

1. «Ляньсян»/«Леново» (Lenovo Group Corporation – Lenovo);
2. «Сяхуа» (Xiamen Overseas Chinese Electronic Corporation – XOCECO);
3. «Тенсюнь»/«Тенсент» (Tencent International Corporation – Tencent);
4. «Хайсинь»/«Хайсенс» (Hisense (Group) Corporation – Hisense).

У рамках співробітництва Південь–Південь двостороння допомога є основним видом допомоги розвитку, складаючи до 90% всієї допомоги Китаю зовнішньому світу. Останніми роками допомога багатосторонніми каналами помітно розширилася, однак її частка продовжує залишатися в межах 10%.

У 2011 р. Китай опублікував так звану Білу книгу допомоги іноземним країнам, згідно з якою на кінець 2009 р. Китай надавав допомогу 123 країнам, що розвиваються із Азії, Африки, Латинської Америки, Карибського регіону, Океанії та Східної Європи, при чому основна частина допомоги спрямовувалась до Африканського континенту.

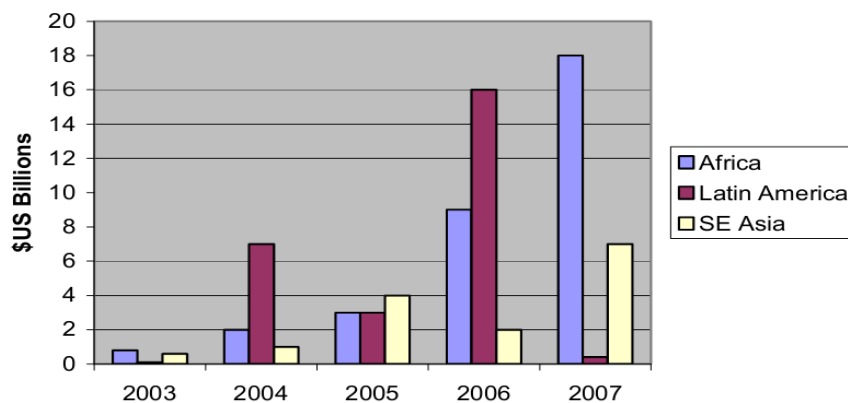

Рис.1. Регіональна структура офіційної допомоги Китаю (2003-2007 рр.)

Джерело: [2]

Загальний обсяг допомоги склав 256,29 млрд. юанів, з яких безоплатна допомога - 106,2 млрд. юанів (близько 16,89 млрд. дол.США), безпроцентні кредити – 76,54 млрд. (12,17 млрд. дол.США), а пільгові кредити – 73,55 млрд. юанів (16,89 млрд. дол.США). Безоплатна допомога та безпроцентні кредити виділяються з державних фінансів, у той час як пільгові кредити видаються країнам-реципієнтам Експортно-імпортним банком Китаю за рахунок коштів, залучених на ринку. Різниця між пільговою ставкою кредиту і еталонною ставкою ринку відшкодовується з державного бюджету.

Безоплатна допомога в основному спрямовується на будівництво лікарень, шкіл, дешевого житла, проведення води та інші мало- та середньомасштабні соціальні програми у країнах-реципієнтах. Крім того, безоплатна допомога також надається у ході технічного співробітництва, за якої безкоштовно надається термінова гуманітарна допомога. Безвідсоткові кредити в основному спрямовуються на будівництво громадської інфраструктури та реалізацію програм народного добробуту в країнах-реципієнтах. Безпроцентні кредити зазвичай видаються терміном на 20 років: 5 років на використання, 5 років - як пільговий період відстрочки платежу та 10 років - на повернення кредиту.

Пільгові кредити в основному виділяються на програми у сфері підвищення економічної та соціальної ефективності виробництва, на будівництво середніх та великих об'єктів інфраструктури, а також для надання обладнання, електротехнічної продукції, технічного обслуговування та інших матеріальних вантажів країнам-реципієнтам. Пільгові кредити надаються Експортно-імпортним банком Китаю, за таких умов:

- країна має стабільний політичний статус, відносно стійку економіку і є платоспроможною;

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

- взаємне схвалення уряду Китаю та країни-реципієнта;
- інвестиції здійснюються в прибутковий проект, надійному партнеру, підкріплені гарантією;
- сума позики не має перевищувати 2 млн. дол. в еквіваленті;
- матеріали і обладнання, послуги, імпортовані з Китаю не мають складати менше 50% вартості позики.

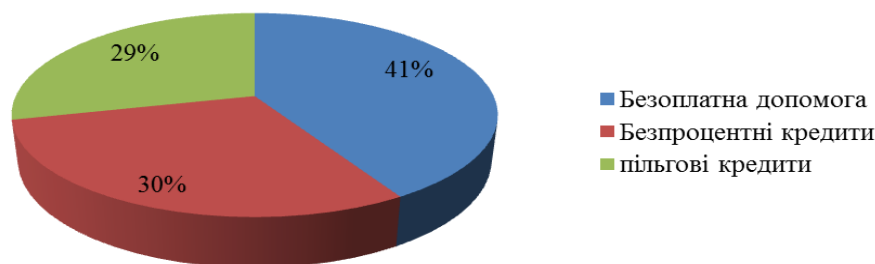

Рис. 2. Види надання фінансової допомоги Китаєм іноземним країнам, 2009 р.

Джерело: [9]

Пільгові кредити надаються під 2–3% річних, як правило, терміном від 15 до 20 років (включаючи 5–7 років пільгового періоду відстрочки платежу). На сьогодні Китай надав пільгові кредити 76 країнам за 325 програмами, за якими побудовано 142 будівлі.

Таблиця 3.

Офіційна допомога Китаю за джерелом фінансування і регіоном упродовж 2002-2007 рр., млн. дол.

Вид допомоги/регіон	Африка	Латинська Америка	Південно-Східна Азія
Безоплатна допомога	8,042	24,389	7,429
Пільгове кредитування	22,379	1,950	7,114
Безвідсоткові кредити	1,851	421	231
Анулювання боргів	850	0	60
Допомога товарами і послугами	21	1	0

Джерело: [2]

Висновки: Ми погоджуємось з теоретичним припущенням Н.Резнікової, яка наполягає, що в ситуації, коли іноземна допомога стимулює темпи зростання національного доходу в країнах, що розвиваються, вона опосередковано сприяє й розширенню попиту на товари і послуги в розвинених країнах. У зв'язку з окресленням, вчена наполягає на відсутності ознак «іноземної економічної допомоги», якщо в результаті взаємовідносин країни-реципієнта та країни-донора спостерігається:

- економічна експансія останнього на ринки країн-реципієнтів допомоги;
- непропорційне зростання експорту товарів та послуг з країни-донора;
- згортання реалізації політики імпортозаміщення в країні-реципієнті;
- ситуація, за якою погашення раніше відкритих кредитних ліній передбачає відкриття нових;
- зростання залежності від імпорту технологій з країни-донора [11, с.132].

Взаємозамінність іноземної допомоги підкреслює мотиви одержувача отримати допомогу, втім мотиви реципієнта не завжди спрямовані на вирішення проблеми боротьби з бідністю або продовольчої кризи та підвищення темпів зростання. Більше того, реалії сьогодення свідчать про те, що країни-донори все частіше схиляються саме до надання кредитів, а не грантів, таким чином, комерціалізуючи тематику допомоги.

Ігнорування існуючого стану взаємовідносин між країнами-донорами та країнами-реципієнтами наражає на небезпеку підміни поняття «допомога» та «прихована вигода». Мотиви такого замовчування цілком зрозумілі з позицій країн-донорів, втім, подальша гра за правилами, що свідомо нав'язуються міжнародними інституціями, унеможливить зміну існуючого стану діалогу між країнами з різних таборів розвитку. Проведений аналіз здійснюваної офіційної допомоги розвитку з боку КНР переконливо свідчить про реалізацію нею експансіоністської політики, спрямованої на розширення зон економічного впливу шляхом продукування фінансової залежності в країнах-реципієнтах допомоги. Потреби країн Африки, Латинської Америки й Південно-Східної Азії формують структуру допомоги, наданої з боку КНР. Більше того, зростання останньої, серед іншого, трансформує потоки капіталів за напрямом Південь-Південь, віддзеркалюючи актуальні зміни в міжнародних економічних відносинах.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Agné H. The Autonomy of Globalizing States: A Disagreement between Democratic Theory and International Political Economy [Electronic resource] / H. Agné. – Mode of access: <http://www.transdemos.se/publications/The-Autonomy-of-Globalizing-States.pdf>
2. China's International Aid Policy and Its Implications for Global Governance [Electronic resource] // Indiana University Research Center for Chinese Politics & Business. – Mode of access: <http://www.indiana.edu/~rccpb/pdf/Cheng%20Aid%2029%20DRAFT.pdf>
3. Djankov S. Does Foreign Aid Help? [Electronic resource] / D.Simeon, J.Montalvo, M. Reynal-Querol // Cato Journal, Vol. 26, No. 1 (Winter 2006). – Mode of access: <http://www.cato.org/sites/cato.org/files/serials/files/cato-journal/2006/1/cj26n1-1.pdf>.
4. Easterly W. The White Man's Burden: Why the West's Efforts to Aid the Rest Have Done So Much and So Little Good [Electronic resource] / W.Easterly // New York: Penguin Press, 2006. – 436 p. – Mode of access: <http://www.cato.org/sites/cato.org/files/serials/files/cato-journal/2006/5/cj26n2-17.pdf>
5. Erixon F. Aid and Development: Will It Work This Time? [Electronic resource] / F.Erixon // London: International Policy Network, - 2005. – Mode of access: <http://www.policynetwork.net/development/publication/aid-and-development>.
6. Lum T. China's foreign Aid Activities in Africa, Latin America and Southeast Asia [Electronic resource] / T. Lum, H. Fischer, J. Gromez-Granger, A. Leland // Congressional Research Center. – 2009. – Mode of access: <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R40361.pdf>
7. Radelet S. A primer on foreign aid [Electronic resource] / S. Radelet. – Mode of access: http://www.cgdev.org/files/8846_file_WP92.pdf.
8. Raghuram R. Aid and Growth, What Does the CrossCountry Evidence Really Show? [Electronic resource] / R. Raghuram, A.Subramanian // NBER Working Paper. – 2005. – № 11513 – Mode of access: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2005/wp05127.pdf>
9. Randhawa G.K. Foreign aid in economic development [Electronic resource] / G.K.Randhawa. – Mode of access: <http://www.researchmanuscripts.com/isociety2012/38.pdf>
10. Regulation of Foreign Aid in Selected Countries (2011/2012) [Electronic resource] // The Law Library Of Congress, Global Legal Research Center. – Mode of access: http://www.loc.gov/law/help/foreign_aid_2011-006054_FINAL_RPT.pdf

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

11. Резникова Н.В. Глобальна економічна взаємозалежність: сучасна парадигма та детермінанти модифікації / Н.В.Резникова. – К.: Видавництво ТОВ «Вістка», 2013. – 456 с.

12. Рубцова М.Ю. Китай та США в геостратегічній боротьбі за Африку: економіка як фактор сили // Міжнародна науково-практична конференція «Реструктуризація глобального простору: історичні імперативи та виклики». – 18 квітня 2013 р. Дипломатична академія України. - с.106-110.

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ УКРАИНЫ И ВТО: СОВРЕМЕННЫЙ ЭТАП

Рудницький А.О., к.э.н., доцент кафедры «Международная экономика», экономический факультет, Таврический национальный университет имени В.И. Вернадского (Украина)

Рудницький А.О. Экономическое взаимодействие Украины и ВТО: современный этап

Развитие международной торговли свидетельствует о том, что одним из последствий глобализации и интернационализации мировых экономических процессов является постепенное размытие грани между интернальным и экстернальным регулированием международного экономического обмена. Одновременно происходит унификация правил и норм регулирования международного обмена товарами и услугами. Определяющей чертой современного этапа развития экономики Украины является ее трансформационный характер. В свою очередь, социально-экономическая трансформация подразумевает вовлечение государства в систему мирохозяйственных связей. Активное участие в сфере международных экономических отношений необходимо нашей стране для поддержания стабильного и динамичного развития производительных сил и обеспечения на этой основе роста жизненного уровня населения. Органичной частью этого процесса является участие Украины в системе Всемирной торговой организации. В работе проанализирован опыт взаимодействия Украины и ВТО и выявлены перспективные направления сотрудничества.

Ключевые слова: международная торговля, Всемирная торговая организация.

Рудницький А.О. Економічна взаємодія України і СОТ: сучасний етап

Розвиток міжнародної торгівлі свідчить про те, що одним з наслідків глобалізації і інтернаціоналізації світових економічних процесів є поступове розмивання грані між інтернальним і екстернальним регулюванням міжнародного економічного обміну. Одночасно відбувається уніфікація правил і норм регулювання міжнародного обміну товарами і послугами. Визначальною рисою сучасного етапу розвитку економіки України є її трансформаційний характер. У свою чергу, соціально-економічна трансформація має на увазі залучення держави до системи мирохозяйственных зв'язків. Активна участь у сфері міжнародних економічних відносин потрібна нашій країні для підтримки стабільного і динамічного розвитку продуктивних сил і забезпечення на цій основі росту життєвого рівня населення. Органічною частиною цього процесу є участь України в системі світової організації торгівлі. У роботі проанализирован досвід взаємодії України і СОТ і виявленні перспективні напрями співпраці.

Ключові слова: міжнародна торгівля, світова організація торгівлі.

Rudnitskii A.O. Economic co-operation of Ukraine and WTO: the modern stage

Development of international trade testifies that one of consequences of globalization and internationalization of world economic processes is the gradual washing out of verge between internal and external adjusting of international economic exchange. At the same time there is an unitization of rules and norms of adjusting of international exchange commodities and services. The qualificatory line of the modern stage of development of economy of Ukraine is her transformation character. In turn, socio-economic transformation implies engaging of the state in the system of мирохозяйственных connections. Active voice in the field of international economic relations needs to our country for maintenance of stable and dynamic development of productive forces and providing on this basis of height of standard of life of population. Organic part of this process is participating of Ukraine in the system of Worldwide trade organization. In-process проанализирован experience of co-operation of Ukraine and WTO and выявленні perspective directions of collaboration.

Keywords: international trade, Worldwide trade organization.

Динамическое развитие внешнеторговых отношений в XXI веке приводит к возрастанию необходимости в эффективном регуляторном механизме, призванном обеспечить учет интересов всех участников торговых взаимоотношений. Параллельно с этим происходит процесс унификации гармонизации внешнеторговых правил в мировом масштабе. Объединяющей две эти глобальные тенденции является деятельность Всемирной торговой организации. Сотрудничество с данным международным институтом имеет первоочередное значение для Украины, в связи с тем, что доминирующей характеристикой отечественной экономики последних десятилетий является ее трансформационный характер. Трансформация же предусматривает повышение уровня либерализации экономики и интенсивную интеграцию в систему мирового хозяйства. Активное участие в сфере международных экономических отношений необходимо нашей стране для поддержания стабильного и динамичного развития производительных сил и обеспечения на этой основе роста жизненного уровня населения. В связи с этим вопросы, связанные с эффективностью взаимодействия Украины с ВТО имеют первостепенный характер.

Проблемам взаимодействия национальных экономик и Всемирной торговой организации посвящен ряд исследований отечественных и зарубежных ученых, среди которых следует выделить работы И. Дюмулена, А. Киреев, П. Кругмана, А. Нарликара, Е. Ноймейра, Дж. С. Одела, С. Роланда, Ф. Рута, Д. Туши. Изучению особенностей сотрудничества Украины и ВТО было уделено внимание в работах В. Андрейчука, В. Будкина, И. Бураковского, А. Гальчинского, В. Горбулина, А. Гребельника, М. Дудченко, А. Кредисова, Ю. Лузана Ю. Макогона, В. Новицкого, Т. Осташко, П. Саблука, А. Поручника, В. Холопова, Т. Циганковой. При этом недостаточно изученными остаются вопросы связанные с анализом состояния национальной экономики Украины после присоединения к ВТО и выделению на этой основе перспективных направлений сотрудничества.

Целью работы является выявление перспективных тенденций развития сотрудничества Украины и ВТО на основе анализа текущего этапа взаимодействия.

Таблица 1

Характеристика этапов присоединения Украины к ВТО

Этап переговорного процесса	Основные мероприятия
17 декабря 1993 г.	Подача офіційного заявлення в Секретаріат Генерального соглашения по тарифам и торговле (ГАТТ). Создание Рабочей группы (РГ), в составе ЕС, США, Австралии и Японии для рассмотрения заявки Украины.
28 июня 1994 г.	Подача на рассмотрение РГ меморандума о внешнеторговом режиме Украины.
Март 1997 г.	Начало двусторонних переговоров с делегациями стран-членов РГ по доступу на рынок товаров и услуг.
Июль 2001 г.	Разработка проекта государственной программы вступления Украины в ВТО.
Декабрь 2002 г.	Рассмотрение новых законопроектов, а также внесение изменений в имеющуюся законодательную базу.
Апрель 2003 г.	Подписание протоколов с 11 странами (ЕС, Польшей, Словакией, Чехией, Венгрией, Болгарией, Эстонией, Израилем, Бразилией, Кубой и Таиландом).